

Siet'ovka

pôvodne nultý slovenský internetový magazín

Čitateľský nedenník

István Kerékgyártó: Spiatočka

- By [Ivana Zacharová](#)
- 29. februára 2020

Hoci patrí maďarský literárny trh k tým menším, stále je to jeden z najsilnejších medzinárodných exportných kultúrnych artiklov. Diela maďarských autorov sa k slovenským čitateľom dostali bližšie aj vďaka minuloročnej Bibliotéke, ktorej čestným hosťom bol práve náš južný sused. Medzi predstavenými titulmi sa ocitol tiež román Istvána Kerékgyártóa Spiatočka. V skratke by sa dal charakterizovať ako správa o živote jedného nešťastného a životom skúšaného človeka.

Od smrti až po narodenie

Na lavičke v parku sa nájde nahé, už stuhnuté a smradľavé telo bezdomovca. Policajti rozhodia siete v útulkoch a veľmi rýchlo vypátrajú identitu mŕtveho. Volal sa Zsolt Vidra. „Ožrali ho. Zomrel šťastný. Aj tak sa modlil za krásnu smrť. Tak ju dostal.“ Prípád je uzavretý, veď bezdomovci na uliciach umierajú bežne a polícia má na starosti dôležitejšie veci. Bodka. Šokujúci úvod v ničom nezaostáva za ďalšími časťami knihy. V osemnástich kapitolách tvoriacich fragmenty zo života večne porazeného hlavného hrdinu nás rozprávač retrospektívne prevedie od jeho smrti až po narodenie. Cúvame zo súčasnosti až do 50. rokov 20. storočia, kedy sa, aj napriek úpornej snahe matky zbaviť sa plodu, narodil.

Kruto úprimné príbehy sa tiahnu od útulkov pre bezdomovcov, cez zafajčené krčmy, fabriky, bary, kasárne, nemocničné postele a väznice a zachytávajú celý proces zmien v spoločnosti. Totalitný režim sa skončil s nástupom demokracie, no jeho pád sa dotkol mnohých ľudí inak, ako

očakávali. Defilé postáv tvoria predavači, barmani, bezdomovci, šoféri nákladiakov, alkoholici, prostitútky aj kriminálnici. S Vidrom vyrastajúcim s labilnou matkou a otcom, ktorý za svoju trestnú činnosť trávil podstatnú časť života vo väzení, sa život nemaznal. Striedanie zamestnaní, nezávideniahodná vojenská služba, nevydarené manželstvo, strata domova a rodiny. V čase privatizácie sa rozkrádalo jedna radosť. Podť, staneš sa spolujazveľom fabríky. Veď si sa tu dost narobil. Aj on sa nechal zlákať sladkými rečami. Na bielom koni sa dobre jazdí. Čo na tom, že skončí na dlažbe a jeho jedinou túžbou je napokon čím skôr bezbolestne umrieť.

Každé životné obdobie necháva na človeku jazvy. Viditeľné aj neviditeľné. Tých druhých je vždy podstatne viac. Je zrejmé, že Zsolt Vidra je fyzicky aj psychicky zjazvený krížom – krážom. Na začiatku príbehu lekár obhliada telo mŕtveho. Vyratúva všetky staré aj novšie zranenia a čitateľ sa v jednotlivých epizódach postupne dozvedá, ako k nim prišiel. Mozaika z čriepkov jeho života vytvára ku koncu ucelený obraz. Postava, ktorá je sprvoti odpudivá a nesympatická sa mení na bytosť, voči ktorej nikto nedokáže cítiť odpor. Skôr naopak. Emóciou, ktorá ovládne myseľ čitateľa sa stáva súcit a smútok nad tragédiou jedného ľudského života.

Nová doba, nové problémy

Kerégyártó je svieži, výstižný a minimalistický rozprávač. V jednom rozhovore sa vyjadril, že veľmi rád číta dialógy Bukowského, Carvera či Hemingwaya. Páči sa mu konverzačná forma ich textov. Aj on takú zvolil a veľká časť románu pozostáva práve z dialógov. Reč postáv prispôobil prostrediu a spoločnosti, v akej sa pohybujú. Hovoria drsným vulgárnym jazykom, ktorý však nie je použitý prvoplánovo a dokonalo dotvára atmosféru úpadku. Dynamické rozhovory, ostré vyjadrenia, kruto vykreslené situácie a čierny humor umocňujú uveriteľnosť príbehu.

Román o nedávnej minulosti, ktorá sa netýka len Maďarska, ale všetkých postkomunistických krajín, je veľmi silný a tne do živého. Zmena režimu priniesla mnoho dobrého, no ruka v ruku sa s pozitívami vynorili aj problémy, na aké nebola spoločnosť dovtedy zvyknutá. Bezdomovecťvo je jedným z nich. S poslednou stránkou knihy prichádza myšlienka: Čo keby sa to stalo mne?

István Kerégyártó: Spiatočka (preklad Renata Deáková, Artforum 2019, 132 strán)